

**RADA
EVROPSKÉ UNIE**

**Brusel 18. září 2012 (01.10)
(OR. en)**

13908/12

**POLGEN 151
POLMAR 4
PESC 1120
COSDP 781
AGRI 595
TRANS 299
JAI 621
ENV 711
PECHE 351**

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel: Jordi AYET PUIGARNAU, ředitel,
za generální tajemnici Evropské komise

Datum přijetí: 13. září 2012

Příjemce: Uwe CORSEPIUS, generální tajemník Rady Evropské unie

Č. dok. Komise: COM(2012) 494 final

Předmět: Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému
a sociálnímu výboru a Výboru regionů
Modrý růst, možnosti udržitelného růstu v mořském a námořním odvětví

Delegace naleznou v příloze dokument Komise COM(2012) 494 final.

Příloha: COM(2012) 494 final

V Bruselu dne 13.9.2012
COM(2012) 494 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Modrý růst

Možnosti udržitelného růstu v mořském a námořním odvětví

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Modrý růst

Možnosti udržitelného růstu v mořském a námořním odvětví

(Text s významem pro EHP)

1. Úvod

Pokud sečteme veškeré hospodářské činnosti, jež jsou závislé na moři, představuje modrá ekonomika EU¹ 5,4 milionu pracovních míst a hrubou přidanou hodnotu téměř 500 miliard EUR ročně². Celkem 75 % evropského zahraničního obchodu³ a 37 % obchodu v rámci EU⁴ využívá námořní dopravy. Velká část těchto činností je soustředěna při evropském pobřeží, ne však všechny. V některých vnitrozemských státech sídlí velmi úspěšní výrobci námořního zařízení.

Moře a pobřeží představují hnací síly hospodářství. Díky své zeměpisné otevřenosti byly přístavy a přímořské komunity tradičně centry nových myšlenek a inovací. Vedle tohoto tradičního příklonu k inovacím nyní vstoupily do hry tři nové faktory.

- Za prvé nastal rychlý technologický pokrok v práci na moři ve stále hlubších vodách. Technologie z oblasti robotiky, kamerového dohledu a ponorných zařízení jsou dnes běžnou součástí strojů určených pro operace, které by před deseti lety byly neproveditelné.
- Za druhé si čím dál více uvědomujeme, že půda a sladká voda jsou omezené zdroje. Další mýcení lesů či odvodňování mokřadů připraví budoucí generace o výhody, které přinášejí. Musíme se zaměřit na to, jak může 71 % naší planety tvořených oceánem poskytovat základní lidské potřeby jako potraviny a energii, a to udržitelnějším způsobem. I plnění cílů v oblasti životního prostředí může být zdrojem inovací a růstu.
- Za třetí vedla potřeba omezit emise skleníkových plynů nejen k rozšíření zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů na moři, ale přinesla také další podnět k úsporám energie a další důvod k upřednostnění námořní dopravy před pozemní vzhledem k nižším emisím na tunokilometr. Existuje značný potenciál pro omezení těchto emisí, které tvoří zhruba 3 % celkových emisí skleníkových plynů, dalším zlepšením energetické účinnosti lodí.

¹ Bez vojenských činností.

² Na základě údajů studie o modrém růstu „Scenarios and drivers for sustainable growth from the oceans, seas and coasts“ (Scénáře a hnací síly udržitelného růstu z oceánů, moří a pobřeží), ECORYS, 2012. <https://webgate.ec.europa.eu/maritimeforum/content/2946>.

³ Podle objemu.

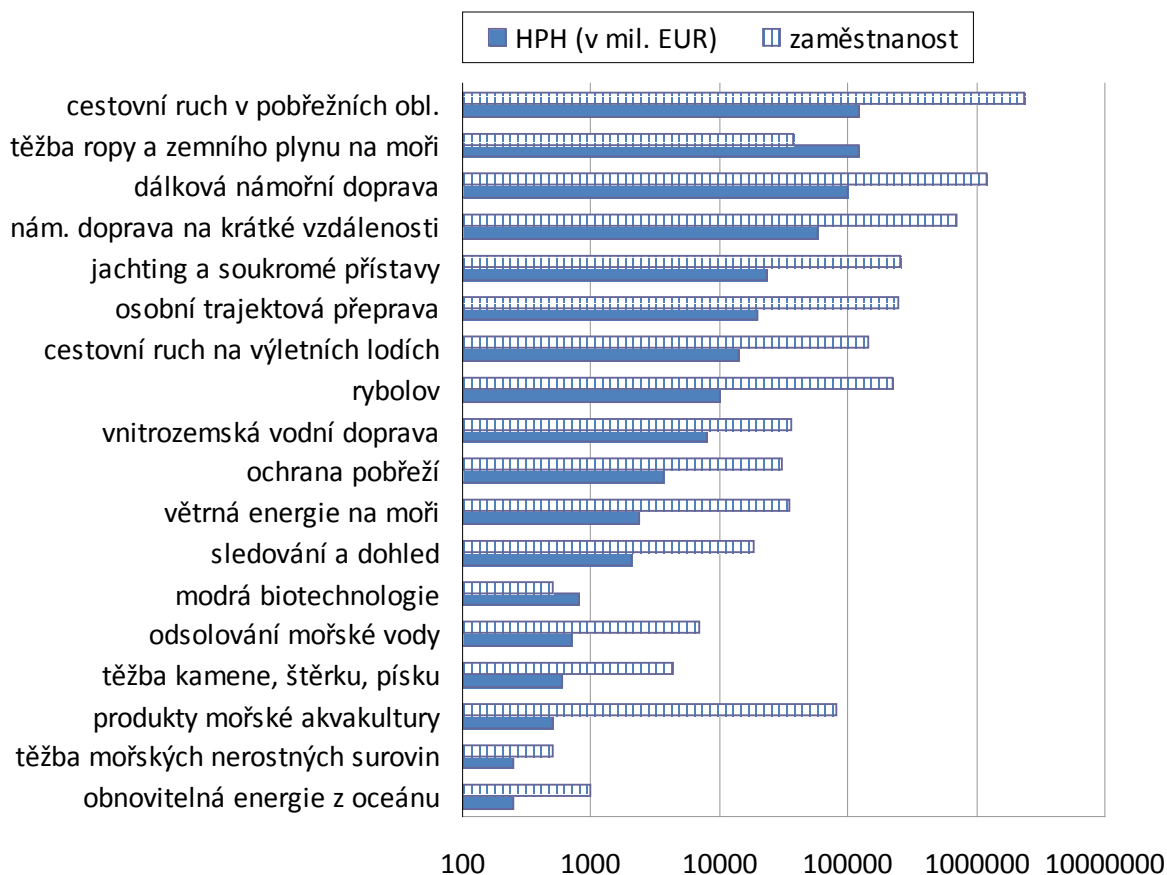
⁴ Na tunokilometr.

Tím se otevřela možnost pro modrý růst – iniciativu k využití plného potenciálu evropských oceánů, moří a pobřeží pro zaměstnanost a růst. Tento potenciál je značný, provedou-li se příslušné investice a výzkum. Růst v modré ekonomice nabízí nové a inovativní způsoby, jak pomoci vyvést EU ze současné hospodářské krize. Představuje námořní rozměr strategie Evropa 2020. Může přispět ke konkurenceschopnosti EU na mezinárodní úrovni, k účinnosti zdrojů⁵, k vytváření pracovních míst a k novým zdrojům růstu, přičemž bude zachovávat biologickou rozmanitost a chránit mořské prostředí, a ochrání tak služby poskytované zdravými a odolnými mořskými a pobřežními ekosystémy.

Toto sdělení posouvá kupředu integrovanou námořní politiku Komise a zahajuje proces, který modré ekonomice zajistí plnou pozornost členských států, regionů, podniků i občanské společnosti. Popisuje, jak členské státy a politiky EU již dnes modrou ekonomiku podporují. Poté vymezuje konkrétní oblasti, jimž by mohla cílená opatření dodat další impuls. Následně bude zahájen soubor iniciativ, jež mají v těchto oblastech prozkoumat a rozvinout růstový potenciál.

2. CO JE MODRÁ EKONOMIKA?

Jednotlivá odvětví v rámci modré ekonomiky jsou na sobě vzájemně závislá. Opírají se o společné dovednosti a sdílenou infrastrukturu, jako jsou přístavy a elektrorozvodné sítě. Závisí na udržitelném využívání moře všemi subjekty.

⁵ Viz Plán pro Evropu účinněji využívající zdroje, KOM(2011) 571.

Obr. 1 : Zaměstnanost a ekonomická velikost mořských a námořních hospodářských činností. Upozornění: jedná se o logaritmickou stupnici.

Obrázek 1 ukazuje hodnotové řetězce modré ekonomiky vyjádřené pomocí hrubé přidané hodnoty a zaměstnanosti. Zahrnuje rovněž jejich předcházející a navazující činnosti. Například činnost významných odvětví loďarství a námořního zařízení byla rozdělena mezi příslušné hodnotové řetězce.

V roce 2020 se situace může jevit odlišně. Musíme se připravit na technologický pokrok, demografické změny, zvětšující se nedostatky přírodních zdrojů a hospodářský růst dosud málo rozvinutých ekonomik včetně zemí v našem sousedství. Řada tradičních činností bude i nadále představovat významné zaměstnavatele, zatímco nově se rozvíjející odvětví přinesou nová pracovní místa.

Vzhledem ke křehkosti mořského prostředí musí modrá ekonomika být udržitelná a respektovat možné obavy o životní prostředí. Je třeba usilovat o omezení negativních vlivů námořních činností, jako jsou emise znečišťujících látek a vypouštění škodlivých látek, na životní prostředí.

3. PODPORA ČLENSKÝCH STÁTŮ PRO MODROU EKONOMIKU

Členské státy již nyní provádějí strategické investice pro využití potenciálu modré ekonomiky. Patří k nim irský program INFOMAR⁶ pro mapování mořských zdrojů a obnova přístavu Bremerhaven, aby vyhovoval potřebám výrobců a dodavatelů v odvětví větrné energie na moři. Momentálně budovaný projekt MOSE v hodnotě 8 miliard EUR má za cíl ochránit Benátky před záplavami a morfologickou degradací.

Legislativní opatření, která ujistí investory, že nedojde k neočekávaným zpožděním v procesu plánování či v propojení infrastruktury, mohou přinést stejný impuls pro investice jako finanční podpora. Projektu London Gateway udělilo oprávnění ministerstva dopravy Spojeného království statutární pravomocí přístavního a distribučního střediska. Tato soukromá investice ve výši 1,5 miliardy GBP nejen sníží emise uhlíku tím, že více přiblíží dopravní kontejnery k jejich konečnému místu určení, ale do konce roku 2013 rovněž vytvoří přibližně 12 000 nových pracovních míst.

Špatný přístup k finančním prostředkům a nedostatek pracovníků s vhodnou kvalifikací představují téměř ve všech hospodářských odvětvích faktory bránící růstu. V modré ekonomice řeší členské státy tento problém tak, že vytvářejí námořní seskupení. Jedná se o uskupení větších podniků, menších dodavatelů a vzdělávacích zařízení, kteří se díky své těsné blízkosti navzájem posilují. Lepší komunikace v důsledku zeměpisné blízkosti znamená, že vzdělávací programy a výzkum mohou vyhovět potřebám místního průmyslu a dodavatelé jsou schopni porozumět trhu a

⁶ *Integrated Mapping for the Sustainable Development of Ireland's Marine Resources* (Integrované mapování pro udržitelný rozvoj mořských zdrojů Irska).

předvídat budoucí trendy. Příkladem jsou odvětví větrné energie na moři ve Skotsku a oprava lodí v Brestu, kde sídlí největší francouzské námořní seskupení „Pôle de compétitivité mer“. Ostende dalo podnikům v odvětví energie z obnovitelných zdrojů v blízkosti výzkumných ústavů k dispozici půdu a mola; a Mořský institut v Galway vyvíjí v projektu Smart Bay společně s velkými nadnárodními společnostmi i malými podniky nové nápady pro námořní sledování a komunikaci.

Aby bylo možné účinněji řešit velké otázky výzkumu prostřednictvím společně dohodnutých pracovních programů, spolupracují členské státy v rámci iniciativy společného plánování „Zdravá a produktivní moře a oceány“.

4. STÁVAJÍCÍ INICIATIVY EU

Politiky EU mají za cíl posílit úsilí členských států a regionů a poskytnout společné stavební prvky pro úspěšnou modrou ekonomiku. K těmto politikám patří:

- 1) iniciativa Komise týkající se územního plánování námořních prostor a integrované správy pobřežních oblastí, která by měla poskytnout podnikatelské sféře právní jistotu potřebnou pro investice;
- 2) iniciativa „Znalosti v námořní oblasti 2020“⁷, která přinese integrovanou znalostní infrastrukturu založenou na vnitrostátních systémech sběru údajů, jež bude prostřednictvím internetu vytvářet datové produkty na evropské úrovni. Mezi ně se zařadí stěžejní digitální mapa mořského dna v evropských vodách s různým rozlišením, jakož i aktuální informace o vodním sloupci, a to do roku 2020. Ročně se očekávají přínosy v hodnotě nejméně 500 milionů EUR⁸ dosažené díky vyšší efektivitě a inovacím;
- 3) společné prostředí pro sdílení informací (CISE)⁹ pro dohled v námořní oblasti EU, jež umožní námořním orgánům odpovědným za činnosti jako bezpečná plavba nebo kontrola rybolovu, aby si vyměňovaly informace o rizicích a hrozbách. To sníží jejich náklady i rizika podniků působících na moři;
- 4) rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí¹⁰, která zavádí ekosystémový přístup, jehož účelem je zajistit, aby se celkový dopad lidských činností na životní prostředí udržoval v mezích slučitelných s dosažením dobrého stavu mořského prostředí do roku 2020. Udržitelným využíváním různorodého mořského ekosystému se zabývají též závazky summitu Rio+20;
- 5) evropský prostor námořní dopravy bez překážek, jehož cílem je zjednodušit správní postupy pro námořní dopravu¹¹ a který by se měl dále vyvinout v tzv. „modré pásmo“ volné námořní přepravy v Evropě a kolem ní;

⁷ COM(2012) 473 final.

⁸ *European Marine Observation and Data Network Impact Assessment* (Posouzení dopadů evropské námořní sítě pro pozorování a sběr dat), 8.9.2010, SEK(2010) 998.

⁹ KOM(2010) 584 v konečném znění.

¹⁰ 2008/56/ES.

¹¹ KOM(2009) 10.

- 6) akční plán přijatý Komisí v prosinci 2011, který by měl usnadnit přístup k finančním prostředkům pro 23 milionů malých a středních podniků v Evropě¹², a návrh nového rámce EU, který by vytvořil skutečně jednotný trh pro fondy rizikového kapitálu¹³;
- 7) opatření v oblasti vzdělávání a odborné přípravy financovaná v rámci nadcházejícího programu „Erasmus pro všechny“, jako jsou znalostní aliance a aliance pro dovednosti v odvětví, nástroje pro usnadnění vzájemného uznávání dovedností a kvalifikací, jako je evropský rámec kvalifikací, a lepší předvídaní potřebných dovedností a potřeb trhu práce pomocí evropských odvětvových rad pro dovednosti a Přehledu dovedností EU.
- 8) programy EU pro mořský a námořní výzkum a inovace¹⁴, které jsou financovány z rámcového programu. Sem se řadí specializované iniciativy, jako jsou výzvy sedmého rámcového programu Oceány zítřka, které mají zlepšit naše pochopení mořského prostředí a jeho klimatických i jiných stresorů a podpořit udržitelné využívání mořských zdrojů. Budoucí program Horizont 2020 se zaměří na výzkum a inovace v oblasti bezpečnosti potravin, čisté energie, ekologické dopravy, změny klimatu a účinného využívání zdrojů, jakož i na mezioborový mořský a námořní výzkum;
- 9) iniciativa LeaderSHIP 2015, která je v současnosti předmětem přezkumu s cílem přizpůsobit strategii tak, aby lépe řešila nové výzvy, kterým čelí loďařský průmysl EU¹⁵.

Tyto snahy může posílit financování EU z finančního rámce na období 2014–2020. Členské státy a regiony budou moci investice financované EU směřovat ke slibným námořním hospodářským činnostem a jejich podpůrným infrastrukturám.

Přípravy nového finančního rámce doplňují strategie pro oblasti jednotlivých moří, například Baltu, Atlantiku a moře Jaderského a Jónského, které určují společné problémy, řešení a opatření. Poskytují členským státům platformu, kde se mohou v počáteční fázi účastnit stanovení priorit. Například prostřednictvím strategie Komise pro oblast Atlantského oceánu určují vnitrostátní a regionální orgány na atlantickém pobřeží, které prioritní investice by mohly být financovány ze strukturálních rozpočtových prostředků na období 2014–2020 a které mezery ve znalostech by mohl vyplnit výzkum v rámci iniciativy Horizont 2020. K rozvinutí potenciálu modré ekonomiky napomůže rovněž přísun finančních prostředků ze soukromého sektoru, mimo jiné prostřednictvím Evropské investiční banky.

5. KLÍČOVÉ OBLASTI MODRÉHO RŮSTU

Z analýzy potenciálu pro vytváření pracovních míst¹⁶, jakož i potenciálu pro výzkum a vývoj s cílem zajistit technologická vylepšení a inovace a potřebnosti opatření na

¹² KOM(2011) 870.

¹³ KOM(2011) 860.

¹⁴ KOM(2008) 534.

¹⁵ KOM(2003) 717.

¹⁶ Viz studie o modrém růstu, ECORYS, 2012.

evropské úrovni vyplývá, že následujících pět hodnotových řetězců by v modré ekonomice mohlo přinést udržitelný růst a zaměstnanost. Proto by mohly těžit z jasné tvorby politiky, která umožní soukromému sektoru, aby hrál vedoucí úlohu ve snaze pomoci modré ekonomice naplnit svůj potenciál pro udržitelný růst. Tento seznam by se neměl považovat za vyčerpávající. Probíhající iniciativy EU již podněcují inovace v odvětvích, jako je námořní doprava. Postupem času se i jiné hodnotové řetězce mohou ukázat jako vhodné oblasti pro další zaměření politiky.

5.1. Modrá energie

Energie získávaná na moři má potenciál zvýšit účinnost využívání evropských zdrojů energie, co nejvíce omezit požadavky odvětví energetiky na využívání půdy a snížit evropské emise skleníkových plynů (o přibližně 65 Mt CO₂ v roce 2020). Díky cílům EU v oblasti obnovitelných zdrojů energie a pobídkám pro investice, jako jsou garantované výkupní ceny nebo zelená osvědčení, se začala v Evropě rychle rozšiřovat výroba větrné energie na moři. V roce 2011 tvořila větrná energie na moři 10 % instalované kapacity, zaměstnávala přímo i nepřímo 35 000 osob v celé Evropě a představovala roční investice ve výši 2,4 miliardy EUR. Do konce roku 2011 byla celková kapacita na moři 3,8 GW. Na základě vnitrostátních akčních plánů členských států pro energii z obnovitelných zdrojů bude elektřina vyrobená z větrné energie v roce 2020 tvořit 494,6 TWh, z čehož 133,3 TWh bude vyrobeno na moři. Do roku 2030 by roční instalace kapacity na moři mohla převýšit tu na pevnině. Větrná energie na moři by mohla do roku 2020 pokrývat 4 % poptávky po elektřině v EU a do roku 2030 už 14 %. To by do roku 2020 znamenalo 170 000 pracovních míst a do roku 2030 nárůst na 300 000. Tento růst urychlí pokračující úsilí o snížení nákladů na technologii větrné energie na moři. Jedná se o hlavní cíl evropské průmyslové iniciativy pro větrnou energii v rámci strategického plánu pro energetické technologie (plán SET)¹⁷. Tohoto plánu se účastní několik členských států.

Ostatní technologie pro získávání obnovitelné energie na moři se stále ještě nacházejí v rané fázi vývoje, přičemž členské státy plánují do roku 2020 instalovat pouze menší kapacitu 2 až 4 GW. Naším úkolem je urychlit komerční využití energie oceánu pomocí snížení nákladů na technologie, jelikož v blízké budoucnosti se očekává, že celosvětová poptávka se bude každoročně zdvojnásobovat. Různé kombinace zeměpisných a oceánografických podmínek jsou vhodné pro různé technologie. Tyto technologie skýtají předvídatelnější dodávky elektřiny v pásmu základního zatížení, které vyrovnávají kolísavé dodávky z větrné energie.

- Přílivové elektrárny, přehradní konstrukce využívané k získávání energie z velkého objemu vody směřujícího střídavě do zálivu či ústí řeky a ven z něj. Nejlepším příkladem této technologie v Evropě je elektrárna La Rance ve Francii s kapacitou 240 MW, jež je druhým největším zařízením svého druhu na světě.

¹⁷ KOM(2007) 723 a KOM(2009) 519.

- Zařízení na získávání energie z mořského příboje jsou v současnosti ve stádiu demonstrací a podvodní turbíny poháněné proudy (slapovými či jinými) se blíží komerčnímu využití. V roce 2012 bylo instalováno celkem 22 MW zařízení využívajících energii mořského příboje a proudů.
- Přeměna tepelné energie mořské vody, která využívá teplotního rozdílu mezi chladnějšími vodami v hlubinách oceánu a teplejšími vodami na mělčinách či při hladině pro pohon tepelného stroje, by mohla představovat proveditelné řešení pro zámořská území EU v Karibiku a Indickém oceánu.

Komerční provoz technologií modré energie si vyžádá investice do připojení k distribuční soustavě a do přenosové kapacity. Pro nově vznikající technologie v oblasti energie příboje a přílivu budou rovněž nutné dlouhodobé podpůrné mechanismy, které již zaznamenaly úspěch při podpoře investic do jiných druhů obnovitelné energie.

Jak nedávno zdůraznilo sdělení „Obnovitelná energie: významný činitel na evropském trhu s energií“¹⁸, je třeba další úsilí, které posílí výzkum a vývoj v oblasti energie z oceánu. To napomůže dalšímu snížení nákladů, prodloužení provozní životnosti zařízení a zefektivnění logistiky u technologií, které přispějí k dosažení cílů pro rok 2020. Vzhledem k dlouhé době potřebné k realizaci výzkumných projektů EU by se nyní mělo věnovat zvýšené úsilí technologiím např. pro energii příboje a přílivu, které dosáhnou plné zralosti v nadcházejících desetiletích.

Opatření EU včetně financování mohou mít klíčovou roli ve vytváření rámce, který dává investorům důvěru k investování. Evropská investiční banka poskytla v letech 2005 až 2011 na projekty zaměřené na větrnou energii na moři půjčky ve výši 3,3 miliardy EUR. Prodej prvních 200 milionů povolenek pro nástroj financování NER300¹⁹ přinese do října 2012 téměř 1,5 miliardy EUR. Část z této sumy podpoří demonstrační projekty pro oblast energie na moři ve členských státech. Tyto snahy v oblasti nových technologií by měly pokračovat i nadále a pro demonstrační projekty by se měly mobilizovat také strukturální fondy. Zároveň je třeba usilovat o sladění přílivových přehradních elektráren s právními předpisy EU o ochraně přírody, například v rámci integrované správy pobřežních oblastí nebo strategického plánování.

Průmysl EU zaujímá ve světě vedoucí postavení v oblasti modré energie a prostřednictvím vývozu může přispět ke snížení emisí uhlíku mimo Evropu. Kromě toho lze také prozkoumat synergie s odvětvím konvenční energie na moři, například společným řešením výzev týkajících se bezpečnosti a infrastruktury. Návrh Komise na zpřísnění bezpečnostních norem v odvětví těžby ropy a plynu na moři v celé EU²⁰ představuje klíčovou iniciativu. Spolupráce s odvětvím konvenční energie pomůže zajistit v EU cenově dostupné dodávky energie.

¹⁸ COM(2012) 271.

¹⁹ http://ec.europa.eu/clima/policies/lowcarbon/ner300/index_en.htm.

²⁰ KOM(2011) 688 v konečném znění.

5.2. Akvakultura

Ryby tvoří přibližně 15,7 % celosvětové spotřeby živočišných bílkovin. Organizace OSN pro výživu a zemědělství odhaduje²¹, že polovina tohoto množství pochází z akvakultury a do roku 2030 to bude 65 %. V EU je tato hodnota v současné době 25 %. S celosvětovým tempem růstu 6,6 % ročně to představuje nejrychleji rostoucí odvětví výroby živočišných potravin a převyšuje 1,8% roční nárůst světové populace. Přispívá tedy k celkovému zlepšení lidské stravy. Růst odvětví akvakultury v Asii, jež představuje více než 89 % světové výroby, přesahuje 5 % ročně, zatímco růst tohoto odvětví v rámci EU stagnuje.

Přes 90 % podniků v odvětví akvakultury v EU jsou malé a střední podniky, které nabízejí cca 80 000 pracovních míst²². Akvakultura má potenciál k růstu, bude-li poskytovat kvalitnější zboží spotřebitelům, kteří chtějí kupovat čerstvé, důvěryhodné výrobky a čím dál více také výrobky z udržitelné nebo ekologické produkce. Kromě toho může pomoci diverzifikovat činnosti v pobřežních komunitách, čímž zároveň zmírní tlak ze strany rybolovu, a tak přispěje k zachování rybích populací.

Růst zde ohroží mimo jiné nedostatek dostupného námořního prostoru pro činnosti v oblasti akvakultury, konkurence na celosvětovém trhu a administrativní překážky, zejména pokud jde o postupy pro udělování licencí. Udržitelná akvakultura musí rovněž zohlednit možné dopady na volně žijící rybí populace a kvalitu vody. Investice jsou od počátku současné hospodářské krize limitovány nedostatkem kapitálu.

V rámci reformy společné rybářské politiky²³ navrhuje Komise podpořit akvakulturu „otevřenou metodou koordinace“ založenou na nezávazných strategických obecných zásadách, víceletých vnitrostátních strategických plánech a výměně osvědčených postupů. Velký je prostor pro zlepšení správních postupů, zejména v oblasti udělování licencí. Členské státy si musí být vědomy způsobů zvyšování produkce, které jsou udržitelné a zohledňují zájmy dalších uživatelů pobřežního či námořního prostoru – například prostřednictvím budování klecí společně s větrnými elektrárnami na moři nebo prostřednictvím integrované multitrofické akvakultury. Taková opatření bude finančně podporovat navrhovaný Evropský námořní a rybářský fond²⁴. Budoucí program pro výzkum a inovace Horizont 2020 by také měl sehrát v úsilí o realizaci růstového potenciálu evropské akvakultury významnou roli, například prostřednictvím chovu nových druhů nebo přesunutí činností dále od pobřeží.

5.3. Cestovní ruch na moři, v pobřežních oblastech a na výletních lodích

Díky své výjimečné kráse a rozmanitosti, jakož i široké škále nabízených zařízení a činností, je evropské pobřeží nejoblíbenějším místem dovolené pro

²¹ Stav světového rybolovu a akvakultury, FAO 2010.

²² Rámec EU pro shromažďování údajů uvádí 70 258.

²³ KOM(2011) 417 a KOM(2011) 425.

²⁴ KOM(2011) 804.

63 % evropských turistů²⁵. Pododvětví námořního a pobřežního cestovní ruchu je dnes největší samostatnou námořní hospodářskou činností zaměstnávající 2,35 milionu osob, což představuje 1,1 % z celkového počtu zaměstnanců v EU²⁶. Přes 90 % podniků zaměstnává méně než 10 osob. V některých oblastech představuje cestovní ruch doplňkový zdroj příjmů pro pobřežní komunity, ale jinde může mít v místním hospodářství dominantní postavení.

Zatímco mnoho turistů se nepouští dále od pobřeží, na vzestupu jsou i aktivity na volném moři. U jachtingu se očekává růst o 2 až 3 % ročně. Růst zaznamenává rovněž cestovní ruch na výletních lodích. V Evropě zaměstnává téměř 150 000 osob a vytváří přímý obrat ve výši 14,5 miliard EUR²⁷. Tento specializovaný trh úspěšně zásobovaly loděnice v EU, a to jak velkými výletními loděmi, tak malými rekreačními plavidly.

Zdravé životní prostředí je základem pro veškeré formy „modrého“ cestovního ruchu a podporuje růstový potenciál jeho forem nových. Kvalitní vody ke koupání a nedotčená pobřežní a mořská stanoviště mají vysokou rekreační hodnotu. Ta zvyšuje atraktivitu pobřežních oblastí, což zase zvyšuje růstový potenciál činností, jako jsou námořní cestovní ruch a vodní sporty, a ekologického cestovního ruchu, jako například pozorování velryb. Z ohromné rozmanitosti cestovního ruchu v Evropě vyplývá, že většina iniciativ vytvářejících růst bude nevyhnutelně na místní nebo regionální úrovni. Každé z evropských moří představuje různé výzvy a příležitosti, které si vyžádají přístupy uzpůsobené konkrétním podmínkám. Orgány veřejné správy budou muset zaujmout strategický přístup k investicím do základních infrastruktur, jako jsou kapacita pro kotvení, vybavení přístavů a doprava. Vysokoškolské vzdělávací kurzy musí poskytovat pevný základ ve specifických dovednostech, které jsou třeba pro udržení a zvýšení podílu na náročném a konkurenčním světovém trhu. Zároveň se musí provádět opatření, která pomáhají zlepšit nabídku cestovního ruchu mimo hlavní sezónu a omezují vysokou uhlíkovou stopu a dopad cestovního ruchu v pobřežních oblastech na životní prostředí.

S ohledem na ohromný rozsah této činnosti, nejistotu práce a nízkou kvalifikaci stávající pracovní síly v tomto odvětví, jakož i na dominantní vliv cestovního ruchu na mnoho evropských pobřežních a mořských prostředí, by opatření na úrovni jednotlivých moří či EU mohla mít značný pozitivní dopad. Přeshraniční koordinace jako součást strategie pro jednotlivá moře může přispět k rozvoji vysoce hodnotných turistických oblastí. Komise již dnes řeší otázky, jako je regulační zátěž pro malé a střední podniky. Zanedlouho zahájí posuzování dalších konkrétních opatření k posílení tohoto sektoru.

²⁵ „Facts and figures on the Europeans on holiday 1997–98“ (Fakta a čísla o Evropanech na dovolené 1997 – 98), Eurobarometr č. 48, Brusel 1998.

²⁶ Na základě údajů studie o modrém růstu.

²⁷ Evropská rada výletních lodí (2011).

http://download.ecorys.com/fuu/downloads/Europe_cruise_industry_markets_2011_ecc_jun11.pdf

5.4. Mořské nerostné suroviny

V letech 2000 až 2010 se cena mnoha neenergetických surovin zvyšovala přibližně o 15 % ročně²⁸, zejména v důsledku poptávky spotřebitelů v rozvíjejících se ekonomikách. U některých z nich existuje riziko nedostatečných dodávek, a to včetně surovin označených jako kritické pro evropské hospodářství²⁹.

Rychlý rozvoj technologie a rovněž obavy o zajištění dodávek vedly těžební společnosti k úvahám o tom, co nám může nabídnout moře. Využívání a těžba jiných nerostů než písku a štěrku z moře právě začaly. Většina stávající činnosti probíhá v mělkých vodách. Do roku 2020 by 5 % světových nerostů včetně kobaltu, mědi a zinku mohlo pocházet z oceánského dna. Do roku 2030 by to mohlo být až 10 %. Celkový roční obrat těžby mořských nerostných surovin může v příštích 10 letech podle očekávání narůst téměř z nuly až na 5 miliard EUR a do roku 2030 až na 10 miliard EUR³⁰.

Je rovněž možné, že začne být ekonomicky přijatelné získávat z mořské vody rozpuštěné nerosty jako bor či lithium. Nejslibnější ložiska představují sulfidy kovů, které pocházejí z hydrotermálních ložisek rud (např. tzv. „černých kuřáků“) ve vulkanicky aktivních oblastech. V těchto oblastech panují extrémní teploty a tlaky a dopady narušení těchto ohnisek biologické rozmanitosti moří, která by podle Úmluvy OSN o mořském právu měla být chráněna³¹, jsou do velké míry neznámé. V současnosti tyto činnosti probíhají převážně v oblastech spadajících do jurisdikce jednotlivých států (výlučné ekonomické zóny a kontinentální šelf), kde je snazší přepravovat rudy na pevninu. Existují však i příležitosti v mořských oblastech mimo jejich jurisdikci. V těchto oblastech odpovídá za organizační a kontrolní činnosti včetně sledování veškerých činností souvisejících s těžbou nerostů Mezinárodní úřad pro mořské dno (ISA). Zabývá se i ochranou mořského prostředí v souladu s ustanoveními Úmluvy OSN o mořském právu, jejímiž smluvními stranami jsou EU i všechny její členské státy.

Pokud skutečně dojde k takové expanzi těžby nerostů z mořského dna, jsou evropské podniky se svými dlouholetými zkušenostmi v oblasti specializovaných lodí a podvodní manipulace momentálně v dobré pozici, aby mohly poskytovat vysoce kvalitní výrobky a služby. Jejich trvalá konkurenceschopnost závisí na přístupu k finančním prostředkům na trhu, který je ze své podstaty rizikový, na cíleném výzkumu a vývoji extrakčních postupů, na schopnosti získat licence v mezinárodních vodách a na důrazných opatřeních, která zabrání poškození jedinečných ekosystémů. Zde bude odvětví

²⁸ WTO (2010) „Trade growth to ease in 2011 but despite 2010 record surge, crisis hangover persists“ (Růst obchodu se v roce 2011 zvolní, ale i přes rekordní nárůst v roce 2010 přetrvávají dozvuky krize), PRESS/628, 7. dubna 2011.

²⁹ Londýnská burza kovů (LME) vykazuje u neželezných obecných kovů v období 2000–2010 cenový nárůst přibližně o 256 %. Viz také KOM(2011) 25 v konečném znění a průvodní pracovní dokument útvarů Komise.

³⁰ Na základě odhadů poskytnutých zúčastněnými stranami z průmyslového sektoru v rámci Studie o modrém růstu.

³¹ Úmluva OSN o mořském právu, čl. 194 odst. 5.

mořských nerostných surovin moci využít zkušeností odvětví těžby ropy a plynu na moři.

Podpora EU by mohla zahrnovat opatření zajišťující, že evropské společnosti z hodnotového řetězce pro mořské nerosty nevytlačí konkurence podporovaná státem. Mohla by sem patřit pilotní akce v rámci navrhovaného evropského inovačního partnerství v oblasti surovin³² s podporou strukturovaného výzkumného úsilí EU, které by se zabývalo hlavními technologickými problémy. Zapojení EU by pomohlo zajistit, že budou dodržovány vysoké environmentální, právní a bezpečnostní standardy.

5.5. Modrá biotechnologie

Vzhledem k tomu, že velká část podvodního světa je ještě neprozkoumaná a dostatečně neprostudovaná, teprve začínáme chápat schopnost mořských organismů jiných než ryb, měkkýšů a korýšů poskytovat vstupy pro modrou ekonomiku, a to zčásti díky novým technologiím sekvenování genů u živých organismů. První úspěchy se již dostavily. Antivirové léky Zovirax a Acyclovir byly získány z nukleosidů izolovaných z karibských mořských hub. Yondelis, který byl vyvinut z drobných bezobratlých mořských živočichů, se stal prvním lékem mořského původu používaným k boji proti rakovině. Zkoumání biologické rozmanitosti moří nám nyní pomáhá například pochopit, jak by se daly organismy, které jsou schopny odolat extrémním teplotám a tlakům a růst bez přítomnosti světla, využít k vývoji nových průmyslových enzymů či léčiv. Obavy z dopadů na využívání půdy a požadavků na vodu u suchozemských plodin pěstovaných na výrobu biopaliv zároveň představují hnací sílu pro zkoumání řas jakožto zdroje biopaliv a rovněž chemických a bioaktivních látek s vysokou přidanou hodnotou.

Ačkoli odhadovaná stávající zaměstnanost v tomto odvětví je v Evropě stále poměrně nízká a hrubá přidaná hodnota je 0,8 miliard EUR, růst tohoto odvětví přinese pracovní příležitosti pro vysoce kvalifikované zaměstnance, zejména pokud se podaří vyvinout z mořských živočichů průlomové léky, jakož i významné příležitosti v navazujících činnostech. V nejbližší budoucnosti se očekává, že se toto odvětví rozvine v podobě specializovaného trhu zaměřeného na produkty s vysokou přidanou hodnotou pro odvětví péče o zdraví, kosmetiky a průmyslových biomateriálů. Do roku 2020 by se mohlo rozrůst na trh střední velikosti rozšiřující se na výrobu metabolitů a primárních látek (tuků, cukrů, polymerů, bílkovin) jako vstupů pro potravinářský, krmivářský a chemický průmysl. Ve třetí fázi, přibližně v horizontu 15 let, a dojde-li k průlomovým technologickým objevům, by se odvětví modré biotechnologie mohlo stát dodavatelem výrobků hromadné spotřeby, jakož i řady specializovaných produktů s vysokou přidanou hodnotou.

Ke zrychlení tohoto postupu bude třeba kombinace základního výzkumu mořského života a aplikovaného výzkumu možných průmyslových aplikací, u nichž je nízká pravděpodobnost, ale vysoká odměna za úspěch.

³² COM(2012) 82.

Strategický přístup k výzkumu a inovacím by poskytl vědeckou a technologickou základnu, na níž lze založit strategická rozhodnutí, která vznikající průmyslová odvětví potřebují. Zmenšením technických překážek v této oblasti by se celé odvětví stalo přitažlivějším pro investory. Také by to pomohlo průmyslu EU zajistit přechod od vývojové fáze ke komerčnímu využití inovativních produktů. Evropský přístup by mezi tvůrci politik, v soukromém sektoru i u široké veřejnosti zvýšil povědomí o potenciálu produktů mořské akvakultury.

6. ZÁVĚR

Toto sdělení určilo pět oblastí, v nichž by další úsilí na úrovni EU mohlo v souladu s cíli strategie Evropa 2020 podpořit dlouhodobý růst a zaměstnanost v modré ekonomice. S rostoucím povědomím o modré ekonomice a s další analýzou se mohou objevit další perspektivní oblasti pro tvorbu politiky EU.

Pro každou z vybraných pěti činností provede Komise analýzu možností politiky a zváží další iniciativy. Součástí bude:

- vyhodnocení možností, jak dát průmyslu důvěru k investování do obnovitelné energie z oceánu, s přihlédnutím k rámci strategického plánu pro energetické technologie, přičemž cílem je řešit otázky obnovitelné energie z oceánu ve sdělení v roce 2013,
- spolupráce s členskými státy na vytváření osvědčených postupů a na dohodě o strategických obecných zásadách pro akvakulturu v EU, které by se měly přijmout na začátku roku 2013,
- posouzení, jak by námořní a pobřežní cestovní ruch mohl dále přispívat k hospodářskému růstu a poskytovat méně nejistá pracovní místa a zároveň zlepšit svou environmentální udržitelnost. Po posouzení dopadů bude v roce 2013 následovat sdělení,
- posouzení, jak může evropský průmysl dosáhnout konkurenceschopnosti při získávání nerostů z mořského dna a jak nejlépe zajistit, aby tato činnost nezabránila budoucím generacím využívat dosud nedotčené ekosystémy. Posouzení dopadů a následné sdělení budou vypracovány v roce 2014,
- posouzení možností, jak by modrá biotechnologie mohla využít rozmanitosti mořského života. Posouzení dopadů a následné sdělení budou vypracovány rovněž v roce 2014.

V každé z uvedených oblastí se posouzení možností zahájí konzultacemi s členskými státy a zúčastněnými subjekty z průmyslové sféry i dalších příslušných oblastí za účelem vypracování společných přístupů, které poskytnou dodatečný popud potřebný k tomu, aby modrá ekonomika vytvořila pozitivní přínos pro hospodářskou budoucnost Evropy a zároveň ochránila naše jedinečné mořské prostředí pro budoucí generace.